

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
26/00539-2

Saksbehandler:
Rikke Eun Hoch-Nielsen Flaate

Dato:
30. september 2026

Høringssvar - forslag til forskrift om forenklet forelegg ved befatning med mindre mengder narkotika til eget bruk og endringer i politiregisterloven - Frist 01.10.2026

1. Innledning

Barneombudet viser til Justis- og beredskapsdepartementets høring av 26. juni 2026 om forslag til forskrift om forenklet forelegg ved befatning av mindre mengder narkotika til eget bruk og forslag til endringer i politiregisterforskriften.

Barneombudet anbefaler at departementet:

- 1. Gjennomfører en barnerettslig konsekvensanalyse** av hvordan den samlede ordningen vil påvirke barn, herunder konsekvensene av at barn er ekskludert fra ordningen om forenklet forelegg og hvordan dette kan påvirke reaksjon, registrering, oppfølging og barns tilgang til hjelp og oppfølging.
- 2. Sikrer at det blir et reelt barnespesifikt spor** der barn ikke påføres mer inngripende eller langvarige strafferettslige konsekvenser enn nødvendig, samtidig som muligheten for forebygging og oppfølging er til stede.
- 3. Tydeliggjør hvordan registrering, sperring og vurdering av gjentakelse skal praktiseres** overfor barn på en måte som sikrer at barn ikke kommer dårligere ut enn voksne.
- 4. Tydeliggjør hvordan hendelser som avsluttes med forenklet forelegg for voksne dokumenteres og kan gjenfinnes ved senere lovlig behov**, samt hvilke begrensninger som gjelder for videre bruk og eventuell utlevering.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

5. **Evaluer ordningen med et særskilt barne- og ungdomsperspektiv**, herunder hvordan ordningen fungerer for barn i praksis, hvilke reaksjoner og former for oppfølging barn får uavhengig av hvor de bor, etterforskningsmessige følger og bruk av tvangsmidler og medvirkning fra barn og unge med relevante erfaringer.

Forslaget følger opp lovendringene som ble vedtatt av Stortinget i juni 2025, og følger opp den delen av forliket som innebærer at de mist alvorlige narkotikaovertredsene skal kunne avgjøres på stedet med forenklet forelegg. Dersom forelegget vedtas, skal det ikke være behov for rusmiddeltesting eller annen tvangsmiddelbruk, og reaksjonen vil ikke fremkomme på en senere politiattest. Etter forslaget skal ikke forenklet forelegg utstedes til personer med et omfattende rusmiddelproblem eller personer som har et klart behov for helsehjelp. Dette gjelder også for personer under 18 år. I disse tilfellene skal politiet i stedet behandle overtredelsen som en ordinær straffesak.

Barneombudet skal fremme barns interesser og påse at barns rettigheter etter FNs barnekonvensjon ivaretas i lovgivning og i praksis. Konvensjonen er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven og har forrang ved motstrid.¹ Vi er særlig opptatt av hvordan forslagene kan ivareta barns rettigheter, og av hvilke direkte og indirekte konsekvenser den foreslåtte ordningen kan få for barn og unge.

Etter grunnlovens § 104 andre ledd og barnekonvensjonen artikkel 3, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn ved handlinger og avgjørelser som berører dem. Barnekonvensjonen artikkel 40 stiller særskilte krav til behandlingen av barn som er i konflikt med loven, mens artikkel 16 verner barnets privatliv. Etter artikkel 33 skal staten treffe egnede tiltak for å beskytte barn mot ulovlig bruk av narkotiske stoffer og mot utnyttelse i ulovlig produksjon og handel.

Barneombudet har ved flere tidligere høringer² støttet en utvikling der barn og unge møtes med hjelp fremfor unødvendig straff, og har pekt på viktigheten av at unges rusbruk avdekkes gjennom tidlig innsats og forebygges. Videre har vi også vært tydelige på at de mulige konsekvensene i rusreformen ikke er tilstrekkelig utredet med hensyn til barn og unge. Endringer i reaksjonssystemet må vurderes ut fra hvilke konsekvenser de får for barns rettigheter, oppfølging og muligheten til å avdekke om rushendelsen er del av et mer alvorlig forhold.

En slik konsekvensutredning for barn blir særlig viktig da den foreliggende høringen uttrykkelig foreslår at barn under 18 år skal holdes utenfor ordningen. Forslaget innebærer at barn skal behandles innen et annet reaksjons- og straffesaksspor enn voksne som begår tilsvarende mindre narkotikaovertredsene.

Barn har særregler fordi de er barn og skal behandles ulikt enn voksne. Hensynet til barnets beste, barnets utvikling og behovet for forebygging og oppfølging kan i enkelte tilfeller begrunne

¹ [Barnekonvensjonen - regjeringen.no](https://barnekonvensjonen-regjeringen.no)

² [NOU 2019:26 – Rusreform fra straff til hjelp – Barneombudet](#), [Innspill til Rushåndhevingsutvalget – Barneombudet](#)

en annen, og i enkelte tilfeller, mer omfattende oppfølging enn den som gis en voksen. Samtidig skal de heller ikke få mer inngripende eller mer langvarige strafferettslige konsekvenser enn det som er nødvendig og forholdsmessig.

Forskjeller mellom reaksjonssporet for voksne og for barn må derfor være begrunnet i hensynet til barnet og formålet med oppfølgingen. Barneombudet mener reaksjonssporet for barn bør være et tilsiktet og konsekvensutredet reaksjonsspor, ikke en utilsiktet konsekvens av at barn er utelukket fra ordningen med forenklet forelegg.

2. Barnerettslig ramme og behovet for en samlet vurdering

Ulike grupper barn kan være i befatning med, eller i kontakt med rus på ulike måter. Det gjelder for det første barn som selv begår enkeltstående mindre alvorlige narkotikaovertridelser og som fortsatt skal behandles innenfor det ordinære straffesakssporet for de under 18 år. Barn og unge kan også befinne seg i de samme miljøene som unge voksne som vil omfattes av den foreslåtte ordningen. For det tredje kan endringen få betydning for barn som lever i familier eller miljøer der foreldres eller andres rusbruk inngår i en større belastning eller bekymring. Enkelte barn kan også oppleve alle disse situasjonene som reelle på samme tid.

Situasjonene må derfor inngå i en helhetlig vurdering av barnets kontekst. Barn skal skjermes mot unødvendige inngrep, stigmatisering og uforholdsmessige eller langvarige konsekvenser av mindre alvorlige lovbrudd. Samtidig må myndighetene kunne avdekke og håndtere situasjoner der rusbruk er en del av mer alvorlige forhold, der barn kan være utsatt for press, utnyttelse eller annen form for kriminalitet.

I enkelte tilfeller kan barn ha behov for mer omfattende hjelp eller oppfølging, blant annet fordi barn og unge fortsatt er i vekst og utvikling. Slik oppfølging må ta utgangspunkt i og være konkret begrunnet i det enkeltes barns situasjon, hva som er best for barnet, og fordrer et reelt forebyggings- eller oppfølgingsbehov. Et eventuelt mer omfattende oppfølgingsbehov må derfor følge av barnets situasjon og et reelt behov, og ikke av at barnet ikke faller inn under ordningen med forenklet forelegg.

Barneombudet har gjennom flere stadier av arbeidet med rusreformen etterlyst vurderinger av slike direkte og indirekte konsekvenser. Selv om vi er kjent med at barn til en viss grad er vurdert i tidligere utredninger og lovarbeid, savner vi at departementet synliggjør hvordan disse vurderingene er relevante, særlig for den foreslåtte ordningen. At ordningen med forenklet forelegg ikke skal gjelde for personer under 18 år, innebærer ikke at konsekvensene for barn faller utenfor vurderingen av ordningen.

Barneombudet ber departementet gjøre en slik samlet vurdering synlig før forskriften fastsettes.

3. Mengdegrensene for forenklet forelegg

Forslagets § 1 avgrensar hvilke narkotikaovertrædelser som kan avgjøres ved forenklet forelegg. Departementet har forslått to alternative sett med mengdegrenser og anbefaler alternativ 2. Barneombudet har merket seg departementets begrunnelse for de foreslåtte grensene.

Mengdegrensene har også betydning i et barnerettslig perspektiv. Personer under 18 år er utelukket fra ordningen med forenklet forelegg. Etter vårt syn vil høyere mengdegrenser som settes for voksne kunne føre til at flere saker kan avgjøres med forenklet forelegg etter den nye ordningen. Tilsvarende saker for barn må fortsatt behandles etter ordinære straffesaksregler.

Vi mener derfor at skillet bør inngå i vurderingen av om en velger alternativ 1 eller 2. Alternativ 2 vil føre kunne begrense ulikhetene mellom voksen og barn. En mer begrenset bruk av forenklet forelegg vil også kunne tydeliggjøre at ordningen er ment for de minst alvorlige tilfellene av narkotikaovertrædelser og gjenspeile statens ansvar i å finne egnede tiltak til å beskytte barn mot eksponering av narkotiske stoffer, etter barnekonvensjonens artikkel 33.

Barneombudet mener derfor at alternativ 2 bør velges.

4. Behov for et reelt barnespesifikt spor

Ettersom forslaget legger opp til at forenklet forelegg blant annet skal kunne benyttes i situasjoner som kan konstateres på stedet, og dermed kan avgjøres raskt, mener Barneombudet at det må være tydelig hva som skal være alternativet for personer under 18 år.

Barn som blir involvert i en sak om mindre mengder narkotika kan befinne seg i svært ulike livssituasjoner. Det kan være tale om en enkeltstående hendelse eller utprøving, men hendelsen kan også være uttrykk for begynnende rusproblemer, psykiske eller sosiale belastninger, press fra jevnaldrende, utnyttelse eller tilknytning til et miljø der narkotika inngår i annen kriminalitet. Den samme typen lovbrudd kan derfor ha svært ulik betydning for ulike barn.

Barneombudet har tidligere understreket at politiet ikke bør være den eneste inngangen til avdekking og hjelp. Videre også at den hjelpen og oppfølgingen barn får tilbud om, i stor grad avhenger av hvor i landet de bor.³ Barn og unges rusbruk må også kunne identifiseres og avdekkes av andre tjenester, og hjelpen må være tilgjengelig uavhengig av om det er politiet som har avdekket forholdet og hvor i landet dette skjer.

Rusrådgivende enhet er en del av forebyggings- og hjelpekjeden, og de bør nevnes i sammenheng med hvilken rolle de kan ha når barn og unge skal sikres hjelp og nødvendig og individuelt tilpasset oppfølging.

Behandlingen av saken for barn bør ikke forstås som et rent alternativt straffesaksspor. Hendelsen og konteksten rundt barnet, herunder barnets livssituasjon og miljø, kan være nødvendig for å forebygge videre rusbruk eller i verste fall kriminalitet.

³ [Barneombudets innspill til forebyggings- og behandlingsreformen på rusfeltet](#)

I enkelte tilfeller kan det være nødvendig å undersøke om barnet er utsatt for press eller utnyttelse eller om det foreligger andre forhold som gjør at barnet trenger særskilt beskyttelse eller oppfølging. Disse vurderingene må gjøres konkret og på grunnlag av opplysningene i den enkelte sak.

Dette innebærer at opplysningene om barnets situasjon bør inngå som en relevant del av vurderingen av hvordan reaksjonen skal utformes, hvilke vilkår som bør settes, og hvilke forebyggende eller hvilken oppfølging barnet eventuelt bør få.

5. Personransaking og andre tvangsmidler

I de tilfeller hvor politiet påtreffer en person i besittelse av, eller i ferd med å bruke narkotika, kan det etter forholdene være grunn til å utføre ytterligere undersøkelser. Et eksempel er om personen har skjult mer narkotika på seg, om mengden er større enn først antatt, eller om forholdet inngår i andre straffbare forhold. Høringsnotatet viser til at innføringen av forenklet forelegg reiser avgrensingsspørsmål om blant annet personransaking og andre tvangsmidler.

En voksen kan i en situasjon få saken avsluttet raskt på stedet med et forenklet forelegg. Ettersom barn er utelukket fra ordningen, mener vi det bør synliggjøres tydeligere om hva konsekvensene kan bli for barn og unge. Barneombudet er bekymret for om ordningen kan føre til at ordningen kan føre til flere etterforskningsskritt og bruk av tvangsmidler overfor barn i sammenliknbare situasjoner.

Det bør tydeliggjøres hvilke vurderinger som skal ligge til grunn for forskjellene mellom reaksjonssporet for voksne og barn. Barneombudet savner særlig en tydeligere vurdering av hvordan disse forskjellene er begrunnet i hensynet til barnets beste, og hvordan det skal sikres at reaksjonssporet for barn er tilpasset deres særlige rettigheter og behov.

6. Registrering, sperring og senere vurdering av gjentakelse

Barneombudet merker seg at departementet legger til grunn at forenklede forelegg ikke registreres i reaksjonsregisteret etter gjeldende praksis.

Høringsnotatet legger likevel til grunn at reaksjoner for overtredelse av legemiddeloven § 31, jf. § 24, fortsatt skal kunne inngå ved vurderingen av gjentatt kriminalitet. Slik vi forstår forslaget, vil et lovbrudd som for voksne kan avgjøres med forenklet forelegg og dermed ikke anmerkes på en uttømmende politiattest, likevel kunne inngå i lovbruddene som anmerkes etter politiregisterforskriften § 30-3 andre ledd nr. 2 om unge som begår flere lovbrudd, dersom lovbruddet er begått av et barn. Etter Barneombudets syn bør dette klargjøres eller endres, for å sikre at de vandelsmessige konsekvensene for et barn som overtrer legemiddeloven, aldri blir mer alvorlige enn dersom en voksen begår et tilsvarende lovbrudd.

Det må skilles mellom opplysninger som får registrerings-, vandels- eller andre rettsvirkninger for barnet, og opplysninger som kan være nødvendige for å vurdere gjentakelse, utvikling, forebygging og oppfølging. At en opplysning kan være relevant for forebygging eller oppfølging, innebærer ikke nødvendigvis at den bør få langsiktige rettsvirkninger for barnet.

7. Opplysninger om hendelsen må fortsatt kunne gjenfinnes

En annen problemstilling kan oppstå når en voksen som har barn, får forenklet forelegg. En narkotikahendelse i seg selv skal ikke automatisk utløse melding til barneverntjenesten. Opplysningsplikten etter barnevernloven forutsetter at lovens vilkår er oppfylt, og det må foretas en konkret vurdering av om opplysningene gir grunnlag for å varsle barneverntjenesten sett i lys av situasjonen og tilgjengelig informasjon på stedet.

Samtidig kan opplysninger om en narkotikahendelse senere inngå som ett av flere relevante forhold i vurderingen av et barns omsorgssituasjon. Dette kan for eksempel være aktuelt dersom barneverntjenesten på et senere tidspunkt anmoder politiet om opplysninger innenfor et konkret og lovlig grunnlag for slik innhenting.

Høringsnotatet redegjør for at opplysninger som sperres i reaksjonsregisteret fortsatt kan brukes til politimessige formål. Forenklet forelegg skal imidlertid ikke registreres i reaksjonsregisteret.

Barneombudet ber departementet tydeliggjøre hvordan hendelser som avsluttes med forenklet forelegg dokumenteres og kan gjenfinnes ved senere lovlig behov, samt hvilke begrensninger som gjelder for videre bruk og eventuell utlevering.

8. Behov for evaluering

Barneombudet mener ordningen bør evalueres særskilt med et barne- og ungdomsperspektiv. Formålet med evalueringen bør være å oppdage og korrigere utilsiktede konsekvenser. Det er særlig viktig å følge med på om endringen i reaksjonssystemet får konsekvenser som ikke var tilsiktet. Dette gjelder både for barn som selv begår narkotikalovbrudd, og for muligheten til å oppdage og følge opp barn som befinner seg i miljøer der rusbruk inngår i mer alvorlige problemer.

Evalueringen bør blant annet undersøke hvordan skillet mellom voksen- og barnesporet fungerer i praksis, herunder hvilke reaksjoner og type oppfølging barn som har begått en narkotikaovertrедelse faktisk får. Det bør også undersøkes om ordningen medfører utilsiktede forskjeller hva gjelder bruk av etterforskning og tvangsmiddelbruk og om barn får langsiktige rettsvirkninger ut over intensjonen. Videre bør evalueringen også omfatte hvordan rusrådgivende enheter og andre relevante tjenester inngår i satte vilkår for barn med mindre narkotikaovertrедelser, og om barn faktisk får nødvendig og individuelt tilpasset hjelp, uavhengig hvor i landet de bor.

Barn og unges egne erfaringer bør inngår i evalueringen, blant annet for å undersøke om de får tilstrekkelig informasjon om reaksjonen og oppfølgingen, om de opplever møtet med politi og hjelpeapparat som forståelig, og om de faktisk får tilgang til hjelp når det er behov for det.

Resultatet av evalueringen bør også ses i samsvar med resultatet av andre kunnskapskilder enn politiets statistikk over anmeldte narkotikaforhold, som eksempelvis Ungdata og andre undersøkelser som gir kunnskap om egenrapportert bruk og opplevd tilgjengelighet av narkotiske stoffer.

9. Avslutning

Barneombudet mener at målet må være at barn og unge som er i befatning med narkotika skal møtes med virkemidler som forebygger videre rusbruk, kriminalitet og utenforskap – og som gir tilgang til nødvendig hjelp og oppfølging.

At barn holdes utenfor ordningen med forenklet forelegg, må derfor følges av et reelt barnespesifikt spor. Det må være mulig å reagere på selve lovbruddet på en rask og forholdsmessig måte, samtidig som det foretas en konkret vurdering av om barnet har behov for forebygging, hjelp eller beskyttelse.

Det er avgjørende at forskjellen mellom voksne og barn er begrunnet i barns rettigheter, behov og det beste for dem, ikke at barn er utelukket fra en forenklet reaksjonsform. Videre må ikke en mindre inngripende reaksjon på selve narkotikaovertrедelsen innebære mindre forebygging eller dårligere oppfølging.

Barneombudet mener det er viktig å finne en god balanse mellom behovet for hjelp og oppfølging og hensynet til å unngå unødvendig belastende eller langvarige strafferettslige konsekvenser for barn. Barn bør ikke få mer omfattende strafferettslige konsekvenser enn voksne for tilsvarende handlinger, med mindre det er nødvendig og forholdsmessig i det konkrete tilfellet.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
barneombud

Rikke Eun Hoch-Nielsen Flaate
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo